

LĒMUMS

Rīgā 2025.gada 15.oktobrī

Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija

tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese Iveta Vīgante,

tiesnese Ingūna Amoliņa,

tiesnesis Ģirts Aizsils,

slēgtā tiesas sēdē izskatīja procesu par noziedzīgi iegūtu mantu saistībā ar Valsts policijas Galvenās Kriminālpolicijas pārvaldes Organizētās noziedzības smago un sērijveida noziegumu apkarošanas pārvaldes 2.nodaļas priekšnieka vietnieces Kristīnes Zvīdres iesniegto sūdzību par Ekonomisko lietu tiesas 2024.gada 17.februāra lēmumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pamatojoties uz Finanšu izlūkošanas dienesta 2021.gada 7.aprīļa atzinumu Nr.3-9.1/MZ-21-159, 2022.gada 3.februārī uzsākts kriminālprocess Nr.11815000222. Izmeklējamais noziedzīgais nodarījums tiek kvalificēts pēc Krimināllikuma 195.panta trešās daļas.

[2] Ar procesa virzītājas 2024.gada 3.jūnija lēmumu no kriminālprocesa izdalīti materiāli, uzsākts un nodots tiesai process par noziedzīgu mantu. Lēmumā ierosināts, atbilstoši Krimināllikuma 70.¹¹ panta pirmajai daļai, atzīt par noziedzīgi iegūtu un konfiscēt mantu – Iljas Borisova AS “SEB banka” norēķinu kontā Nr.LV38UNLA0050021165470 esošos finanšu līdzekļus 4 714 940,42 EUR un norēķinu kontā Nr.LV94UNLA0055002485681 esošos līdzekļus 2 425 535,43 EUR, – (turpmāk kopā – Manta) – valsts labā.

[3] Ar Ekonomisko lietu tiesas 2024.gada 17.februāra lēmumu (turpmāk arī – Lēmums) izbeigts process par noziedzīgi iegūtu mantu.

[4] Par minēto lēmumu procesa virzītāja Kristīne Zvīdre iesniedza sūdzību, kurā lūdz atcelt pirmās instances tiesas lēmumu un atzīt Mantu par noziedzīgi iegūtu un konfiscēt to valsts labā, ieskaitot to valsts budžetā.

[4.1] Procesā virzītāja uzskata, ka tieši neaizstājamo blokķēžu žetonu (turpmāk – NFT) darbu pārdošana, sākotnēji iegūstot pirkuma maksu kriptovalūtas veidā, pēc tam, izmantojot virtuālo valūtu biržas, konvertējot to uz eiro, jau arī norāda uz to, ka aizskartās mantas īpašnieks apzinājās līdzekļu noziedzīgo izcelsmi, uz ko netieši norāda maksājumi personām, pret kurām ir uzsāktas aktīvas krimināllietas saistībā ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju vai noziegumiem, kuri vērsti uz mantiska labuma gūšanu.

[4.2] Kriminālprocesa izmeklēšanas gaitā tika izvērstāk analizēti 17 kriptovalūtas maki, lai gan darbus kopumā iegādājās 2210 pircēji, jo tieši šos makus izmeklēšanai bija iespējams identificēt, kas norāda uz darījumu necaurspīdīgumu un apgrūtināto kriptovalūtas plūsmas izsekošanu.

Minēto 17 maku izvērsta analīze deva iespēju izmeklēšanai identificēt konkrētas personas, kas būtu saistāmas ar konkrētu NFT mākslas darbu iegādi. Paralēli šo maku analīzei, tika analizēti arī 111 Iljas Borisova vērtīgākie darbi, kā arī tika lūgts sniegt atbalstu Eiropola *European Cybercrime Center*, kas analizēja *Shvembldr* (Iljas Borisova mākslinieka segvārds) izveidoto NFT kolekciju *Planet* (ar 9 NFT mākslas darbiem), kas 2021.gada beigās ieguva aptuveni 1300 ETH no 93 NFT pārdošanas platformā *Foundation*. *Planet* kolekcija bija radījusi neto peļņu 587,775 ETH apmērā, kas jau veido 45,2% no kopējā ieguvuma platformā tikai par 9,67% NFT.

Tāpat tika analizēti arī paša Iljas Borisova kriptovalūtas maki, tādēļ ir nepatiesa tiesas apgalvojums, ka lielākajā daļā arestēto līdzekļu izcelsme nepakļaujas pārbaudei.

[4.3] Izmeklēšana uzskata, ka tiesa, pieņemot Lēmumu, nevērtēja iesniegtos materiālus kopumā, kuri visticamāk norāda uz legalizācijas infrastruktūras izveidi, kā rezultātā pirmsšķietami legāli naudas līdzekļi tiek pārskaitīti par pirkuma-pārdošanas darījumu NFT mākslas darbu tirdzniecības jomā. Un to, ka pircēju nav iespējams identificēt vai to identificēšana ir apgrūtināta, arī rada šo platformu iespējai noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai.

[4.4] Šajā gadījumā Lēmumā nav vērtēts Kriminālprocesa likuma 124.panta sestajā daļā noteiktais pierādīšanas sliekšnis, proti, ka arestētā manta, visticamāk, ir iegūta noziedzīgi, nevis likumīgi. Turklāt Lēmumā nav izvērtēts Kriminālprocesa likuma 126.panta 3.¹ daļā noteiktais, proti, ja kriminālprocesā iesaistītā persona apgalvo, ka manta nav uzskatāma par noziedzīgi iegūtu, pienākums pierādīt attiecīgās mantas izcelsmes likumību ir šai personai. Ja persona noteiktā termiņā nesniedz ticamas ziņas par mantas izcelsmes likumību, šai personai tiek liegta iespēja saņemt atlīdzību par kaitējumu, kas tai nodarīts saistībā ar kriminālprocesā noteiktajiem ierobežojumiem rīkoties ar šo mantu. Līdz ar ko Lēmums nav vispusīgs un tā piešķir augstāku ticamību Iljas Borisova un viņa aizstāvja skaidrojumiem, nevērtējot izmeklēšanā iegūtās un nostiprinātās ziņas.

[4.5] Aizskartās mantas īpašnieks līdz šim nav sniedzis nekādus ticamus skaidrojumus par mantas likumīgo izcelsmi vien to, ka tie gūti no NFT mākslas darbu pārdošanas, un nav iesniegts neviens atspēkojums procesa virzītāja lēmumā minētiem argumentiem, kas norāda uz noziedzīgas infrastruktūras izveidi.

Motīvu daļa

[5] Tiesas sēdē procesa virzītāja Kristīne Zvīdre uzturēja iesniegto sūdzību un prokurors Uldis Cinkmanis pievienojās iesniegtajai sūdzībai, pamatojoties uz tajā norādītajiem argumentiem.

Aizskartās mantas īpašnieka Iljas Borisova pārstāvis Armands Rasa iesniegto sūdzību neatzina un lūdza atstāt negrozītu pirmās instances tiesas lēmumu.

[6] Noklausījusies procesa dalībnieku paskaidrojumus, pārbaudījusi iesniegtos procesa materiālus, izvērtējusi sūdzībā izteiktos argumentus un Lēmuma pamatojumu, Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija (turpmāk – tiesas kolēģija) uzskata, ka Lēmums ir atstājams negrozīts un iesniegtā sūdzība ir noraidāma.

[7] Tiesas kolēģija atzīst, ka Lēmumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pietiekams, līdz ar to neatkārtos pirmās instances tiesas izdarītos secinājumus.

[8] Pretēji sūdzībā norādītajam, tiesas kolēģija uzskata, ka pirmās instances tiesa Lēmumā ir objektīvi analizējusi procesa par noziedzīgi iegūtu mantu materiālus un savus secinājumus balstījusi uz noskaidrotajiem faktiem un iesniegtajiem pierādījumiem, līdz ar to procesā ir ticis taisīts tiesisks Lēmums.

[9] Atbilstoši Krimināllikuma 70.¹¹ panta pirmās daļas nosacījumiem noziedzīgi iegūta manta ir manta, kas personas īpašumā vai valdījumā tieši vai netieši nonākusi noziedzīga nodarījuma izdarīšanas rezultātā.

No Kriminālprocesa likuma 626.panta pirmās daļas 1.punkta izriet, ka jābūt konkrētam pierādījumu kopumam, kas dod pamatu uzskatīt, ka manta ir noziedzīgi iegūta vai saistīta ar noziedzīgu nodarījumu.

Tiesas kolēģija pievienojas juridiskajā literatūrā norādītajam, ka Kriminālprocesa likuma 627.panta otrā daļa viennozīmīgi prasa, lai procesa virzītājs norādītu ziņas par faktiem, kas pamato mantas noziedzīgo izcelsmi, tāpēc viņam savā lēmumā šīs ziņas jeb pierādījumi ir jānorāda. Procesā virzītājam ir jāsniedz tiesai pietiekams skaidrojums, lai tiesu pārliecinātu, ka bankas kontā esošie līdzekļi ir cēlušies no konkrētām noziedzīgām darbībām (skat. *Kūtris G. Taisnīgums un nevainīguma prezumpcija procesā par noziedzīgi iegūtu mantu. Jurista Vārds, 06.12.2022., Nr.49(1263), 16.-22.lpp.*).

[10] Tiesas kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesa pamatoti secinājusi, ka procesa materiālos esošo pierādījumu kopums nedod pamatu uzskatīt, ka ir sasniegts Kriminālprocesa likuma 124.panta sestajā daļā noteiktais pierādīšanas sliekšnis, proti, ka Manta, visticamāk, ir noziedzīgi iegūta.

[11] Lai arī Kriminālprocesa likuma 126.panta 3.¹daļā ir noteikts, ja kriminālprocesā iesaistītā persona apgalvo, ka manta nav uzskatāma par noziedzīgi iegūtu, pienākums pierādīt attiecīgās mantas izcelsmes likumību ir šai personai, tomēr tas nenozīmē, ka, neizpildot šo pienākumu, manta atzīstama par noziedzīgi iegūtu. Vienīgās sekas, neizpildot šo pienākumu, atbilstoši Kriminālprocesa likuma 126.panta 3.¹ daļai ir, ka šai personai tiek liegta iespēja saņemt atlīdzību par kaitējumu, kas tai nodarīts saistībā ar kriminālprocesā noteiktajiem ierobežojumiem rīkoties ar šo mantu.

Savukārt procesa virzītājam ir pienākums pierādīt mantas noziedzīgo izcelsmi ar konkrētiem lietā esošiem pierādījumiem. Tostarp tieši uz procesa virzītāju gulstas pienākums pārbaudīt un atspēkot ar pierādījumiem personas sniegtās ziņas par mantas likumīgo izcelsmi, ko iesniegusi persona atbilstoši Kriminālprocesa likuma 356.panta piektajai daļai.

Tiesas kolēģija uzskata, ka šajā procesā Ilja Borisovs ir skaidrojis Mantas izcelsmi, tomēr procesa virzītāja nav atspēkojusi viņa sniegtos paskaidrojumus kopsakarā ar viņa pārstāvja sniegtajiem paskaidrojumiem.

[12] Tiesas kolēģija, tāpat kā pirmās instances tiesa, uzskata, ka NFT darbu analīze procesā par noziedzīgi iegūtu mantu nav izmantojuma mantas izcelsmes pierādīšanā. Procesā par noziedzīgi iegūtu mantu atrauti no pamata kriminālprocesa nav vērtējamas Iljas Borisova personu raksturojošās ziņas un prasmes NFT darbu veidošanā, līdz ar to šobrīd nav pamata apšaubīt, ka NFT tirdzniecības darījumi ir notikuši, jo tas pārsniegtu izdalītā procesa robežas, skarot nevainīguma prezumpciju.

Turklāt pirmās instances tiesa pamatoti atzinusi, ka lielākā daļa arestēto naudas līdzekļu atzīstami par neskaidras izcelsmes līdzekļiem, ņemot vērā to, ka izmeklēšanā analizēti tikai 17 no 2210 pircēju makiem. Lai gan procesa virzītāja pamatoti norāda uz to, ka darījumi ir necaurspīdīgi un kriptovalūtas plūsmas izsekošana ir apgrūtināta, tomēr tiesas kolēģija uzskata, ka šis apstāklis pats par sevi nevar būt par pamatu arestēto naudas līdzekļu atzīšanai par noziedzīgi iegūtiem.

Savukārt, analizētie 17 pircēju maki un par tiem izdarītie secinājumi, atbilstoši Kriminālprocesa likuma 124.panta sestajai daļai, nesasniedz to pierādīšanas priekšmeta standartu lai atzītu, ka arestētajiem naudas līdzekļiem visticamāk ir noziedzīga izcelsme.

Tāpat tiesas kolēģija uzskata, ka pirmās instances tiesa pamatoti atzinusi, ka procesa virzītājas norādītie netiešie pierādījumi, tai skaitā par to, ka Ilja Borisovs saņēmis maksājumus no tādiem kriptovalūtas makiem, kas blokkēdes analīzē identificēti ar augsta noziedzības riska pazīmēm, jo līdzekļu īpašnieks faktiski nav identificējams, viņa darbus iegādājušies arī, visticamāk, viltus kriptovalūtas maku

īpašnieki, kā arī tos iegādājies riska ieguldījuma fonds, kura īpašnieks arestēts par investoru naudas prettiesisku izlietošanu, Ilja Borisovs veicis kriptovalūtas pārskaitījumus uz tādu personu makiem, kuras atzītas par aizdomās turētajiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanā, u.c., nav pietiekami, lai atzītu, ka Manta, visticamāk, ir noziedzīgi iegūta. Minētie pierādījumi var tikt izvērtēti tikai kopsakarā ar to ir vai nav konstatējamās noziedzīga nodarījuma sastāva pazīmes Iljas Borisova darbībās, proti, pamata procesā, no kura izdarīts process par noziedzīgi iegūtu mantu.

[13] Tiesas kolēģija atzīst, ka arestētās mantas noziedzīgo izcelsmi nevar veidot Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma pazīmes. Šādas pazīmes pašas par sevi nevar būt pietiekamas, lai varētu izdarīt secinājumu par mantas noziedzīgo izcelsmi. NFT darbu pārdošana virtuālo valūtu platformās pati par sevi nav atzīstama par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, ja nav sasniegts pierādīšanas sliekšnis, kas ļauj secināt, ka šādu darbu iegādei tiek izmantoti finanšu līdzekļi, kas iegūti vai visticamāk iegūti nozieguma rezultātā.

[14] Iesniegtajā sūdzībā vairākkārt norādīts, ka pirmās instances tiesa nav vērtējusi visus iesniegtos pierādījumus kopumā un savstarpējā sakarībā, tomēr tajā nav ietverti konkrēti argumenti un pierādījumi, kas atspēkotu Lēmumā izdarītos secinājumus.

Apstākļi, ka procesa virzītājs nepiekrīt pirmās instances tiesas secinājumiem, pauž atšķirīgu viedokli un nonāk pie citiem secinājumiem, pats par sevi nav atzīstams par tādu, kas būtu par pamatu Lēmuma atcelšanai, jo tiesa pierādījumus novērtējusi atbilstoši likumam, tā jēgai un būtībai.

Tiesības pārsūdzēt tiesas nolēmumu nav formālas, ar mērķi uzdot augstākai tiesu instancei atkārtoti dot vērtējumu tiem pašiem argumentiem, kas lietā jau izvērtēti. Augstākas instances tiesa vērtē zemākas instances tiesas nolēmumā norādīto secinājumu un motivācijas likumību un pamatojumu, bet šī izvērtējuma pamats ir iesniegtās sūdzības argumenti, kas atspēko vai neatspēko nolēmumā izteikto atzinumu pareizību.

[15] Tiesas kolēģija, izvērtējot lietā noskaidrotos apstākļus un procesā par noziedzīgi iegūtu mantu izdalītos materiālus, atzīst, ka sūdzībā norādītie argumenti un lietā iesniegtie pierādījumi nav pietiekami, lai tiesai būtu pamats atzīt, ka Manta, visticamāk, ir noziedzīgi iegūta. Iesniegtā sūdzība nesatur tādas ziņas par faktiem, kas nebūtu bijušas zināmas pirmās instances tiesai lietas izskatīšanas laikā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 631.pantu, Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija

nolēma

atstāt negrozītu Ekonomisku lietu tiesas 2025.gada 17.februāra lēmumu.
Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese	(paraksts)	I.Vīgante
Tiesnese	(paraksts)	I.Amoliņa
Tiesnesis	(paraksts)	Ģ.Aizsils

NORAKSTS PAREIZS

Rīgas apgabaltiesas

Krimināllietu tiesas kolēģijas tiesnese

I.Vīgante

Dokuments parakstīts elektroniski ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.